

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

M. Vitruvii ... De architectura libri decem

**Vitruvius
Frontinus, Sextus Iulius**

Argentorati, 1543

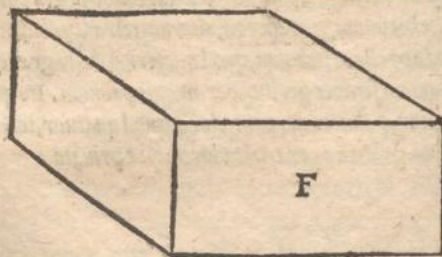
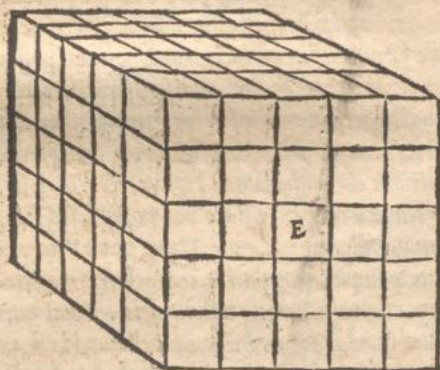
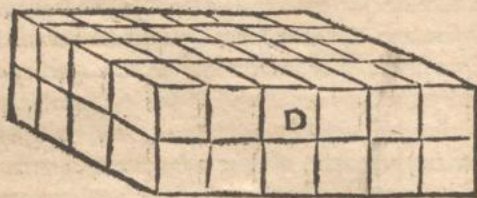
Cap. III

[urn:nbn:de:bsz:31-128539](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-128539)

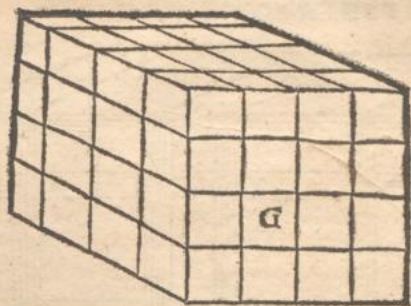
ITA QVAE pri. im de lateribus, qua de terra duci eos oporteat
dicam. Non enim de arenoso, neq; calcuoso, neq; sabuloso luto sunt
ducendi, quòd ex his generibus cum sint ducti, primum fiunt graues, dein
de cum ab hymbribus in parietibus asperguntur, dilabuntur & dissol-
uuntur, paleæq; quæ in his ponuntur non cohærescunt propter asperita-
tem. Faciendi autē sunt ex terra albida cretosa, siue de rubrica, aut etiam
masculo sabulone. Hæc enim genera propter leuitatem habent firmita-
tem, & non sunt in opere ponderosa, & facilius aggerantur. Ducendi
autem sunt per uernum tempus & autumnale, ut uno tenore siccescant.
Qui enim per solstitiū parantur, ideo uitiosi sunt, quòd summū corium,
sol acriter cum percoquit, efficit ut uideantur aridi, interius autem sint
non sicci, & cum postea siccessendo se contrahunt, perrumpunt ea, quæ
erant arida, ita rimosi facti efficiuntur imbecilli: maxime autem utiliores
erunt, si ante biennium fuerint ducti, namq; non ante possunt penitus sic-
cessere, itaq; cum recentes & non aridi sunt structi, tectorio inducto ri-
gideq; ob solidato permanente, ipsi sidentes non possunt eandem altitudi-
nem, qua est tectorium, tenere, contractioneq; moti non hærent cum eo,
sed à coniunctione eius disparantur. Igitur tectoria ab structura sciuntur
sita, propter tenuitatem per se stare non possunt, sed franguntur, ipsiq;
parietes fortuito sidentes uitiantur. Ideoq; etiam Vitenses latere, si sit
aridus, et ante quinquennium ductus, cum arbitrio magistratus fuerit ita
probatas, tunc utuntur in parietum structuris. Fiunt autem laterum ge-
nera tria, unum quod græce δ'ι δ'ωρον adpellatur, id est, quo nostri utuntur ^{δ'ι δ'ωρον}
longum pede, latum semipede, cæteris duobus græcorū edificia stru-
untur. Ex his unum pentadoron, alterum tetradoron dicitur. Doron au-
tem græci appellant palmum, quod munerum datio græce δ'ωρον appel- ^{δ'ωρον}
latur: id autem semper geritur per manus palmum. Ita quod est quoquo
uer sus quinq; palmorum, pentadorō, quod quatuor, tetradoron dicitur:
& quæ sunt publica opera, pētadoro, quæ priuata, tetradoro struuntur.
Fiunt.

GRAECORVM LATERVVM EX TRIBVS GE-
neribus conformatis eorū sectionum, ac com-
positionum figura.

A. B. C.
Digitorū
palmi ac
doronis in-
dicatio.
D. Didō-
ronis later
ex doris.
24.
E. Penta-
dori later
ex doris.
125.
F. Semi-
pentadōri
later.

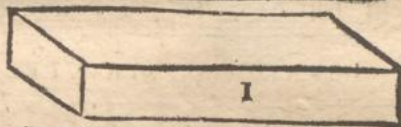
F
te lat
linea
res f
part

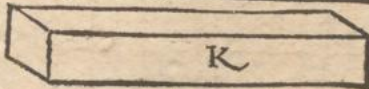
G. Tetra-
dori later
ex doris
LXIII.

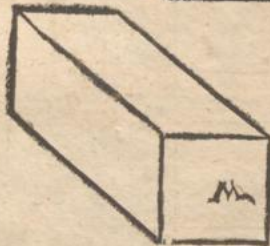
H. Semite
tradori
later.

I. Semidi-
dorons.

K. Dido-
ronis me-
dius medij.

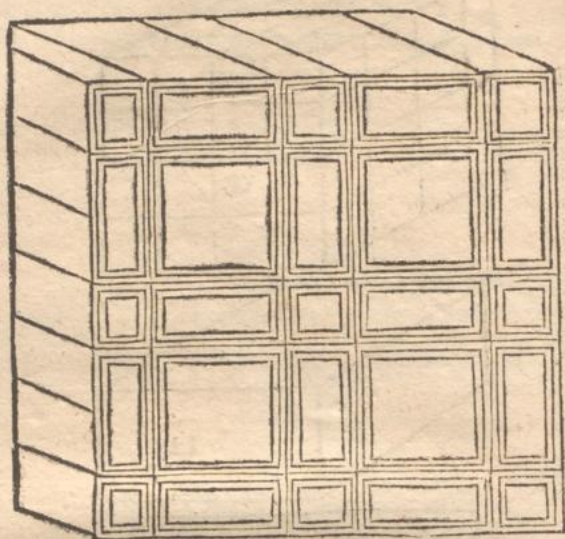
L. Medius
semipenta-
dori.
M. Medius
semite tra
dori.

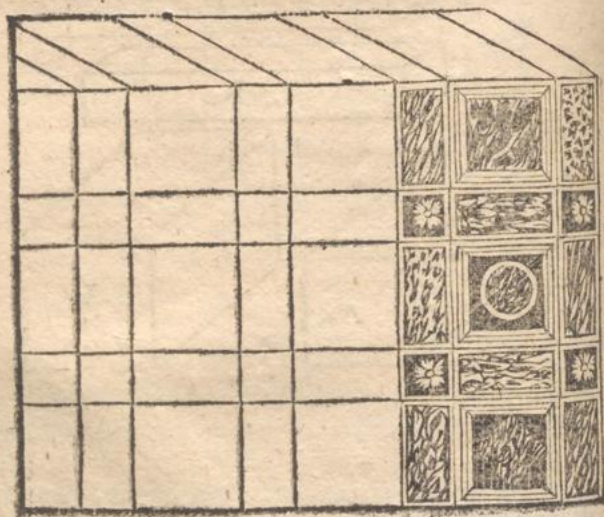
Fiunt autem cum his lateribus semilateres, qui cum struuntur, una par-
te lateribus ordines, altera semilateres ponuntur: ergo ex utraq; parte ad
lineam cum struuntur, alternis corijs parietes alligantur, & medij late-
res supra coagmenta collocati, & firmitatem & speciem faciunt utraq;
parte non inuenistam.

F Est au-

PENTADORI STRUCTVRA.

TETRADORI STRUCTVRA.

Est autem in Hispania ulteriore Calentum, & in Gallijs Masilia, & in Asia Pitana, ubi lateres cum sunt ducti & arefacti, proiecti natant in aqua. Natant autem eos posse ideo uidetur, quod terra est de qua ducuntur, pumicosa, ita cum est leuis, aëre solidata, non recipit in se nec combibit liquorem. Igitur leui raraq; cum sit proprietate, nec patitur penetrare in corpus humidam potestatem, quocunq; pondere fuerit, cogitur ab rerum natura (quemadmodum pumex) uti ab aqua sustineatur. Sic autem magnas habent utilitates, quod neq; in aedificationibus sunt onerosi, & cum ducuntur, à tempestatibus non dissoluuntur.

DE ARENA. CAPVT. IIII.

In cementitijs autem structuris, primum est de arena querendum, ubi ea sit idonea ad materiam miscendam, neq; habeat terram commixtam. Genera autem arenae fossitiae sunt haec, nigra, cana, rubra, carbunculus. Ex his quae in manu confricata fecerit stridorem, erit optima: quae autem terrosa fuerit, & non habebit asperitatem, item si in uestimentu candidum ea coniecta fuerit, postea excussa uel icta, id non inquinauerit, neq; ibi terra subsiderit, erit idonea. Si autem non erunt arenaria, unde fodiantur, tum de fluminibus aut è glare a erit excernenda. Non minus etiam de *Glarea.* litore marino, sed ea in structuris haec habet uitia, quod difficulter siccescit, neq; ubi sit, onerari se continenter paries patitur, nisi intermissionibus requiescat, neq; concamerationes recipit. Marina autem hoc amplius, quod etiam parietes cum in his tectoria facta fuerint, remittentes falsugine, ea dissoluunt. Fossitiae uero celeriter in structuris siccescunt, et tectoria permanent, et concamerationes patiuntur, sed haec, quae sunt de arenarijs recentes. Si enim exemptae diutius iaceant, ab sole & luna & pruina concoctae resoluuntur, & fiunt terrosae. Ita cum in structuram conijciuntur, non possunt continere cementa, sed ea ruunt et labuntur, oneraq; parietes non possunt sustinere. Recentes autem fossitiae cum in structuris tantas habeant uirtutes, ea in tectorijs ideo non sunt utiles, quod pinguitudini eius calx palea commixta, propter uehementiam non potest sine rimis inarescere: fluuiatica uero propter macritatem (uti Signinum) bacillorum subtractionibus in tectorio recipit soliditatem. *Signinum.*

F 2 DE CALA